

Inuit Qaujisarnirmut Pilirijjutit Ukiuqtaqtumi Agjarnikkut Qajangnautit Inuit Nunangat

Havaavut ihumagilluaqtait kangiqhigiami qajangnautingit hilaup aadlangurninnganit angiklijuumirninngalu agjariami tamainni Inuit Nunangat ilitarigiamilu qanuqtut munarigiami hapkuat ihumaaluutigijaujut ikajuqtuq Inuit inmikkut-naunaiqhimajuq umiakkuurniq tariurmullu pijunnautinga. Havaavut tikinahuarutait ilaujut hapkununga:

1. Ihivriurlugit kinguani uvalu hivunirmi umiakktut aulaviit Nunavunmi;
2. Tautuktilugu tadjia uvalu hivunirmi ataani imap nipiquqtujuq pidjutiaqhutik umidjanit;
3. Uuktuutit ikiarmit imarmunlu halumailrut umianin;
4. Ihivriurlugit piniarungnaqhiuq Nunaqaqqaarhimajut huradjaat naunaipkaijut umianit, unalu;
5. Hanalutik ihumalungnarninginik nunaujat naunaipkutulu atuqujaujut.

Maniqqami Havaangit: Pinaqtugut imakktut uuktuutunik ikihimajut umianut (*Amundsen, Ocean Endeavour, Fram*), aulaqtitilutik Nunavunmi imakktut hamanga Taaqhivaliavia-Apitiirvik, 2023, unalu 2024. Pinaqtugutlu imakktut uvalu nunavaluit uuktuutit naunaijaktakhat hinaani najugaani umiarjuakktut umiat aulaviit (humi ihuaqqat). Hinaani najugait ilaujut Dundas Harbour, Fort Ross, Uqhuqtuuq, Beechey Island, Qausuittuq, uvalu Iqaluktuutiami. Aulatitinaqtugut nunallaani-auladjutikhainik ihivriutaujukkanik ukuninga ikiarmit, imarmik, hiuravalungmik natqani, havaktauniaqtun hapkunanga Inuit Arviami, Mittimatalingmilu tatqiqhiutaini Imaruqtirvia- Apitiirvia, 2023 ukiungani 2024.

Pityuhit: Umiani, naunaijainiaqtugut tariumit imarmik kangiqhungmit uvani umiarmi halumaqtirlugulu kuvjaujakktut imaalu katitirlugitlu palastivaluit aallaniklu marluvalungmik hiuravalungmiklu. Ihuaqhainiaqtugut ikiarmit ihivriutaujukkanik uuktuutunik, humi titiraqhimajut ikiani katitiqtauniaqtut halumaqhadjutinun. Imarmik aturniaqtugut imarnik ihiviuktaujukkanik talvuuna eDNA pijukkanik ilitugijaujukhanik naliinik nirjutinik qafiutilanginik kuukakktut qunmut imaalu kuukakktut anmut agjautingit hinaanitunik najugainik. Hinaani najugainni, pinaqtugut hiuravalungmik, nunavalungmik ihivriutaujukkanik (100g) havigalngnut puurlugit imaalu piksaliurlugitlu kituliqaak palastinginik iqakuunik. Nunallaani-pihimajut ihivriutaujukkanik Arviami Mittimatalingmilu ilaujut ihuaqharlugit ikiarmit ihivriutaujukkanik haniani nunallaanit, imarmi ihivriutaujukkanik palastiinun uvalu eDNA qajakktut uvalu Ungahiktukktut Aulajut Akhaluutit (ROV) (Mittimatalik uvani 2023 ukiunganilu 2024, Arviat uvani 2024).

Aktumaniit: Piqangittuq nahurijaujunik akturninginik avatiujumi, uumajulijijit, inungniit.

Nampainik tutquumavinga Munarinirlu: Qaujihainikkut havaqatigiiktut malikpaktait tamaita maliqajakhangit naunaitkutikhanik munaqhadjutikhanik tutquumavikhaniklu naunaiqtauhimajut uvani Tri-Katimajit maliktakhangit imaalu Kanadami Inuit Qanuriliurutikhat Qaujihainirmut. Tamaita naunaipkutit ihivriutaujukkanik ilipqamajaujut unalu/uvaluuniit tutquqhimaniaqtut kiluutaqhimajuni igluqpangni angmaidjutiniklu munaridjutinik qaritaujat/tutquumavingitlu. Ihivriutaujukkanik (ikiarmit, imarmik, hiuravalungmik natqani) tutquqhimaniaqtut kiluutaqhimajuni igluqpangni hamani Ottawa Iqaluktuutiamilu, UK.

Nunavunmi nunaqaqtut ilaudjutaat: Nunavunmi nunaqaqtut ilauhimajut havaakhami aullaqtirninganit. Havaqatigijavut ukua Ikaarvik (Mittimatalik, Nunavut) ukualu Aqqiumavvik Katimajit (Arviat, Nunavut) havaklugit hivulliq havaakhamut tukhiutit uvalu ihivriurnikkut apiqhuutit. Uvani May, 2022 tamaita

hivuraani havaqatigiiktunut ilaujut ajuiqhaqhimajut Inuit Qaujimajatuqaginit (IQ). Uvani Ubluiqtirviani, ukiuqtaqtumi havaqatigiiktunut ilaujut ajuiqhaqtut talvuuna qanuqtut katitirilutik amigaittunik naunaitkutikhanik atuqhugit imakkut hivajautit, imaalu, lidjirurvia, ajuiqharnirmik imarmik imaalu palastingnik ihivriuqtaujukhanik imaalu qaujihainirmik. Uvani 2023-24, upalungaiqtugut havaarijaagani aadjikkutaanik nunagijaujumi ilituqhaijinik ihivriuqtaujukhanik ajuiqhanirmik ajuiqhaqatigiikhutik.

Qanuriniit Uqautiginikkut: Qanuriliningit naamainaqtut atuqtilugilu ajuiqhaviujut Arviani Mitimatalingmilu upalugaiqtaujut ukiungani 2025. Hapkuat hulipkaidjutikhat hivulliuqtauniaqtut Inuit Inulrammiinit. Qanuriliningit uqautauniarmijurlu Nunavumi ikajuqtiriinik atuqtilugu havaakhaq.